

5. vydání



Kateřina  
Lachmanová

Vězení  
s klíčem  
uvnitř

## VĚZENÍ S KLÍČEM UVNITŘ

*„Seděli v temnotách šeré smrti,  
v železných poutech a ponížení,  
neboť se vzepřeli tomu, co řekl Bůh...“*

*(Žl 107,10)*

KATEŘINA LACHMANOVÁ

VĚZENÍ  
S KLÍČEM  
UVNITŘ

KARMELITÁNSKÉ  
NAKLADATELSTVÍ

## KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Lachmanová, Kateřina, 1964-

Vězení s klíčem uvnitř / Kateřina Lachmanová. – Páté vydání. –

V Praze : Karmelitánské nakladatelství, 2022. – 148 stran. –

(Malý duchovní život ; svazek 153)

Vydalo Karmelitánské nakladatelství ve společnosti KatMedia, s.r.o.. –

Obsahuje bibliografické odkazy

ISBN 978-80-7566-347-4 (brožováno)

\* 316.472.4 \* 27 \* 27-185.36 \* 27-185.33 \* 159.923.2:17.024.3 \* 27-584

\* 27-4 \* 272-184.3 \* 2-231 \* (0:82-4)

– interpersonální vztahy – křesťanské pojetí

– odpuštění

– pokání

– vyrovnání se s minulostí

– duchovní život

– křesťanský život

– katolická víra

– biblické citáty

– úvahy

27-4 - Praktická teologie. Morální teologie [5]

© KatMedia, s. r. o., Praha, 2022

ISBN 978-80-7566-347-4

## Předmluva k přepracovanému vydání

„Blaze těm, kdo působí pokoj,  
neboť oni budou nazváni syny Božími.“

(Mt 5,9)

Téma knihy je a zřejmě bude stále aktuální, ale byla nutná revize textu, a to hned z několika důvodů. Byl to kdysi můj první autorský počín, a jako takový vykazoval všechny dětské nemoci prvního pokusu: přílišnou upovídanost, místy nejasné myšlenkové konstrukce nebo struktura textu. Nemluvě o odkazech na literaturu, které odpovídaly situaci začátku devadesátých let, kdy křesťanská nakladatelství u nás teprve vznikala a já sama jsem se po teologické literatuře začínala teprve rozhlížet.

Navíc se kniha rodila v atmosféře přípravy na Jubileum 2000, proto o něm hovořila v budoucím čase. Nemohla ještě plně zachytit některé důležité posuny v církvi, které tehdy nastaly, zvláště v oblasti vyznávání vin za hříchy minulosti, k němuž nás prorocky zval a vedl Jan Pavel II.

Zkrátka nastal čas k několika důkladnějším zásahům do textu, než nakladatelství opět dotiskne starou verzi s mou trapnou omluvou, že leccos už neseďí, ale na úpravy nebyl čas.

Chovám naději, že změny napomohou knize k větší stravitelnosti, aby se tak snáze dostala k další generaci čtenářů. A modlím se za to, aby se při čtení otevírala mnohá „vězení“ lidských srdcí, protože s tímto přáním jsem na knížce pracovala.

Kateřina Lachmanová  
V Praze dne 14. září 2012,  
na svátek Povýšení svatého kříže,  
který je pramenem a důvodem všeho smíření.

## Úvod

Existuje dvojí typ duchovní nesvobody, s níž má osobní zkušenost snad každý obyvatel planety Země. Jedná se o „vězení neodpuštění“ a „vězení samospravedlnosti“.

Jde o dvě zcela opačné situace: V prvním případě někdo člověku ublížil, a on neumí říci „odpouštím“, v druhém případě se on sám provinil, a nedokáže poprosit za odpuštění. O možných příčinách takového stavu, těžkostech s tím spojených a o cestě ven pojednává tato knížka.

Teprve v průběhu psaní se mi začaly vynořovat myšlenky vztahující se ke kolektivní rovině problému. Téma uzdravení dějin z hlediska mezilidských vztahů, ať už se týká jednoho lidského rodu, národa nebo členů církve, se na přelomu tisíciletí dostalo v církvi právem do popředí zájmu. K mému překvapení se tu objevily podstatné paralely, obdobné zákonitosti.

Už dávno jsme překročili práh třetího tisíciletí, nazývány tehdy „práh naděje“.<sup>1</sup> Ale máme-li žít jako šířitelé Kristova pokoje všude tam, kam nás on posílá, je třeba stále pracovat na hlubokém usmíření ve všech našich vztazích: ve vztahu k sobě, k Bohu, k druhým, na usmíření mezi církvemi i národy, ale i s těmi, kdo nás předešli na věčnost.

Je nádherné, že v Kristově kříži už toto smíření nastalo, že tak mohutný zdroj opravdového pokoje je nám volně přístupný.

---

1 Tato slova užil Jan Pavel II. o Velkém jubileu roku 2000, srov. jeho kniha *Překročit práh naděje*, TOK, Praha 1995.

# I. VĚZENÍ NEODPUŠTĚNÍ

*„Seděli v temnotách šeré smrti,  
v železných poutech a ponížení,  
neboť se vzepřeli tomu, co řekl Bůh...“  
(Žl 107,10)*

Někdy míváme pocit, že odpustit všem a milovat i své nepřátele je požadavek pouze pro světce, že nás „normálních“ lidí se to nemůže tak úplně týkat. Vždyť i Pán Bůh musí pochopit, že to, co mi ten soused nebo manžel provádí, je přece už trochu moc.

Ovšem nutnost bezvýhradně odpouštět druhým je pouze přirozený důsledek skutečnosti, že bylo bezvýhradně odpuštěno nám. Opravdu není možné přijímat pro sebe Boží milosrdenství, projevené v Kristu na kříži, a zároveň zatvrdit své srdce vůči bližnímu. Nenašla bych lepší vysvětlení této souvislosti než Ježíšův příběh o nemilosrdném služebníkovi. Všichni ho moc dobře známe – ale protože to, co „známe“, obvykle nevnímáme, pokusím se jej převyprávět.

# 1. O NEMILOSRDNÉM SLUŽEBNÍKU (Mt 18,23-35)

Tu ho pán zavola a řekl mu:

„Služebníku zlý, celý tvůj dluh jsem ti odpustil, když jsi mě prosil.  
Neměl ses také ty smilovat nad svým spoluslužebníkem,  
jako jsem se já smiloval nad tebou?“

(Mt 18,32-33)

Když jistý král jednoho dne zjistil, že královská pokladnice zeje prázdnotou, rozhodl se vyžádat účty od svých služebníků. V knize dlužních úpisů ulovil „pořádnou rybu“ - dlužila mu 60 milionů korun. (Pro lepší názornost si dovoluji zaměnit denáry za koruny.)

Šedesát milionů dluhu je podle mého názoru už pádný důvod k tomu, aby člověku zmizel úsměv z tváře, zvláště když král začne své peníze důrazně vymáhat. A protože ten chudák neměl nic, čím by hrozný dluh splatil, rozhodl se jej král prodat i se ženou a dětmi a vůbec se vším, co měl. Tu mu služebník padl k nohám a prosil: „Měj se mnou strpení, a všechno ti vrátím!“

(Mezi námi - stejně neměl z čeho. Ale odklad v člověku vždycky vzbouzí naději, že se situace nějak vyřeší. Třeba náhle něco zdědí nebo král zase pozapomene, co má vymáhat, nebo dokonce umře...)

Ovšem situace se vyřeší naprosto nečekaně. Nevím, co ho to napadlo, ale pán se ustrne a odpouští služebníkovi celý dluh. Celý dluh! Nechce po něm ani splátky, ani práci odvedenou zadarmo, ani aby si odpykal alespoň část trestu - prostě pohádkově neuvěřitelný obrat.

Nevím, jestli se do této situace našinec dokáže vžít, jestli si umíme alespoň trošinku představit, jak se cítí člověk ve chvíli tak nečekané amnestie. Domnívám se, že



ten šťastlivec nemohl ani najít východ z přijímací kanceláře, tak byl radostí bez sebe. A kdo by nebyl!

Ještě v té euforii však narazí na svého kolegu a náhle mu vytane na myslí vzpomínka: „Tenhle mi přece dluží stovku...“ Chytí ho za krk a křičí: „Zaplať mi, co jsi dlužen!“ A situace se nápadně opakuje. Také jeho kolega prosí o strpení. A je zřejmé, že v jeho případě by splácení dluhu asi nebylo takovým problémem, i kdyby se měl zadlužit někde jinde. První služebník však podle slov Písma poshověť *nechtěl*. (Všimněme si tohoto klíčového slova. Odpuštění je totiž v první řadě záležitostí vůle, nikoli emocí.) Ne že nemohl, ale prostě nechtěl. Šel a dal svého dlužníka vsadit do vězení, dokud mu nezaplatí celý dluh.

Pochopitelně to zarmoutilo všechny přihlížející, kteří byli svědky předchozí radostné události. Jdou a oznámí vše svému pánu. A pak už vše nabere rychlý spád. Pán si prvního služebníka zavolá zpátky a slyšíme tvrdá slova: „Služebníku zlý, celý tvůj dluh jsem ti odpustil, když jsi mne prosil; neměl ses také ty smilovat nad svým spoluslužebníkem, jako jsem se já smiloval nad tebou?“ A rozhněvaný pán jej vsadil do vězení, dokud nezaplatí celý dluh.

V této chvíli si musíme položit otázku: Bylo královo konečné rozhodnutí spravedlivé? Cítíme je – výlučně po lidské stránce – jako spravedlivé? Nebo jinak: Zdálo by se nám spravedlivé, aby se král klidně díval na to, jak ten druhý ubožák sedí ve vězení, zatímco jeho amnestovaný kolega si vesele užívá svobody? Kdo si myslí, že jednání krále bylo fér?

Tuhle otázku jsem už kladla mnoha lidem a musím říci, že většinou nakonec všichni (až na malé procento těch, kteří vždy raději počkají, jak hlasování dopadne, až je jasné, kdo měl pravdu) zvednou ruku na znamení, že královo jednání je logické a velmi spravedlivé, že v tomto ohledu není co řešit. Jednání prvního služebníka by muselo každého pozorovatele spravedlivě pobouřit.

Ale co teď? Ve chvíli, kdy se konečně vžijeme do situace a vzplaneme spravedlivým hněvem, udělá Pán Ježíš v příběhu stříh a dosadí na místo hlavního aktéra každého z nás: „Tak bude jednat s vámi i můj nebeský otec, jestliže ze srdce neodpustíte každý svému bratru“ (Mt 18,35).

A máme-li alespoň špetku smyslu pro spravedlnost, musíme uznat, že nemůže jednat jinak.

### **Co nám většinou nedochází**

Proč Pán Ježíš na odpuštění tak trvá, proč vlastně musíme odpustit druhým, aby mohlo být odpuštěno i nám? Z příběhu jasně vidíme, že důvodem je oněch odpuštěných šedesát milionů neboli *můj dluh vůči králi*, který mi byl velkoryse a nezaslouženě odpuštěn. Král byl ke mně milosrdný, a tak má právo očekávat, že i já budu milosrdný k druhým.

Tady však často udělám první systémovou chybu. Do stanu-li se s někým do sporu, začnu srovnávat *naše vzájemné dluhy*. A zjistím-li disproporci, kterou ostatně zjistím - díky trámu ve svém oku - téměř pravidelně, docházím rychle k závěru: „To už je moc! Já jsem mu přece nic neudělal, já jsem vyšel vstříc. Já jsem to tak ani nemyslel... a on takhle?! To nelze odpustit.“

Můj Král mi ale říká: „Počkej, uvažuješ naprosto scestně! I kdybys byl v tomto konkrétním případě úplně nevinný, i kdyby za všechno tentokrát stoprocentně mohla druhá strana, neospravedlňuje to tvé neodpuštění. Nemáš odpouštět proto, že jste si s bližním ublížili jedna ku jedné (i kdyby to pro jednu tak zrovna bylo), ale proto, že *já jsem odpustil tobě*. Chceš-li, abych tě přivinul do náruče svého milosrdenství, musíš strpět a souhlasit, že tam přivinu i tvého bratra, který ti ublížil! Jedna moje ruka byla přibita na kříž za tebe a druhá za něj. Nemůžeš

chtít pro sebe milosrdenství, a pro něho spravedlnost. Jakým metrem měříš druhým, takovým ti bude naměřeno“ (srov. Mt 7,2).

„Nechcete tedy přijít do nebe, abyste se nemusel dívat na toho člověka?“ ptal se Jan Maria Vianney jednoho svého ka-  
jícíka.

„Ó ano, ale doufám, že zůstaneme daleko od sebe, aby-  
chom se neviděli.“

„To nebude problém, neboť nenávisti zůstává nebeská brá-  
na zavřena,“ zněla odpověď svatého faráře z Arsu.

Zkusme se na věc podívat z jiného úhlu: Nebýt oné  
slavné amnestie, těch odpuštěných šedesáti milionů, měl  
první služebník právo vymáhat na kolegovi stovku, kte-  
rou mu půjčil? Dokonce za použití „ramene spravedlnos-  
ti“? Samozřejmě, že měl! Mohl být milosrdný, ale také  
nemusel. Měl právo vymáhat svůj dluh nazpět.

Své právo ztrácí teprve ve chvíli, kdy se jemu samot-  
nému dostalo tak úžasného milosrdenství. Teď už *nemá*  
*právo* vymáhat svou stovku, teď už je to „nefér“.

### **Proč tedy neodpouštíme?**

Co je příčinou toho, že i jako křesťané zůstáváme nemi-  
losrdní, kritičtí, že tak snadno propadáme hněvu, odsu-  
zování a hořkosti, a ještě se přitom cítíme být v právu?

Existuje řada těžkostí na rovině čistě psychologické,  
proč někteří lidé těžko odpouští, a ještě méně jsou při-  
praveni prosit o odpuštění. Ale tento úhel pohledu teď  
záměrně vynecháme. Nejčastějším duchovním problé-  
mem bývá, že jsme ještě sami nepřijali svou „amnestii“,  
neprožili jsme ji srdcem. Nepřijali jsme ještě pro sebe zá-  
kladní sdělení evangelia, nedošla nám síla skutečnosti,

že „on nás vysvobodil z moci tmy a přenesl do království svého milovaného Syna. V něm máme vykoupení a odpuštění hříchů“ (Kol 1,13-14).

Jinými slovy – mnozí mají problémy s odpuštěním proto, že jsou v zajetí své samospravedlnosti. Nevědomky žijí v postoji staršího bratra z podobenství o marnotratném synu, v postoji toho, kdo se zdánlivě nikdy nevzdálil z Otcova domu, a proto nezná slitování s druhými. Žijí v postoji „zatvrzelých spravedlivých“,<sup>2</sup> v představě, že ne oni Bohu, ale Bůh jim by měl být vděčný za to, že jsou vůbec věřící, že ještě chodí do kostela a všelijak se snaží dělat, co je správné (na rozdíl od těch neznabohů kolem).

Jiní sice dobře znají svou bídu a svůj hřích, ale rovněž nepřijali Boží milosrdenství. Člověk totiž může mít potíž uvěřit v lásku, která se daruje *zdarma*; rád by si ji zasloužil, zaplatil za ni svým dobrým chováním. Také nikdy neprožil jásos nad smazaným šedesátimilionovým dluhem, možná ani nad tou stovkou. Rozum sice slyšel o Kristově výkupné oběti tisíckrát, ale srdce ani jednou, a proto zůstává kamenné. Tito lidé bývají tvrdí k sobě, možná dělají spoustu věcí pro Boha, aby je přijal, a tvrdá kritéria lidské spravedlnosti pak uplatňují i ve vztahu k druhým.

Vypráví se, že se jednou v Anglii sešla skupina teologů a hodiny diskutovala o tom, jak se vlastně křesťanství ve své podstatě liší od jiných náboženství (pokud vůbec), co v křesťanském učení nemá u jiných náboženství paralelu. Nemohli najít odpověď, až konečně dorazil se zpožděním známý myslitel C. S. Lewis. Na otázku bez zaváhání odpověděl: „To je přece snadné. Odpuštění hříchů.“<sup>3</sup>

---

2 Srov. Angelo Scarano, *O marnotratném otci*, KNA, Kostelní Vydří 2012, s. 53n.

3 Peter Kreeft, *Fundamentals of the Faith*, Ignatius Press, San Francisco 1988, s. 222.

Postoj samospravedlnosti vede k tomu, že se člověk snaží spasit svou vlastní silou. Potom nepotřebuje odpuštění, nezná milosrdenství. Je až neuvěřitelné, jak početní jsou tito lidé mezi křesťany! Kolik srdcí jako by nikdy neslyšelo evangelium, nikdy se neradovalo nad „dobrou zprávou“. Možná proto, že jim ji nikdo nepodal tak, aby pochopili, že je dobrá *pro ně osobně*, že v Kristu získali zdarma poklad nevýslovné ceny.

„Ježíš Kristus přišel na svět, aby zachránil hříšníky. Já mezi ně patřím na prvním místě. Ale právě proto jsem došel milosrdenství, aby tím Ježíš Kristus na mně jako prvním ukázal svou shovívavost...“ (1 Tim 1,15-16).

„A vůbec všechno pokládám za ztrátu, neboť to, že jsem poznal Ježíše, svého Pána, je mi nade všechno. Pro něho jsem všechno ostatní odepsal a pokládám to za nic“ (Flp 3,8).

Ovšem kdo z nás to může říci spolu s Pavlem skutečně ze srdce? A dokud člověk nemá poklad – anebo ani netuší, že ho má a kde ho má –, je každá stovečka dobrá. Jak se říká, lepší vrabec v hrsti...

### **Oba skončili ve vězení**

Ale vraťme se k našemu příběhu. Můžeme si položit další otázku: Jak nakonec dopadli oba služebníci?

Bohužel, oba skončili ve vězení.

A pro zajímavost, kdo na tom byl hůř? Jestliže měli oba zaplatit do posledního haléře, skončil nepoměrně hůř ten první. Jeho kolega se zřejmě z té stokoruny vyplatil poměrně snadno, mohl být venku za den nebo za dva. Ovšem ten, který vlastně mohl být chvíli předtím zázrakem na svobodě, skončil nakonec ve vězení na doživotí, byl ztracen. Je jasné, že kdyby nad tou svou stovkou radě-

ji mávnul rukou, udělal by lépe. A co hůř, všechno si vlastně zavínil sám – měl svůj osud naprosto ve svých rukou.

Když se nad tím zamyslíme, nutně dojdeme k závěru: Jestliže nedokážeme odpouštět z lásky k druhým, odpouštějme alespoň z lásky k sobě.

V našem příběhu to vypadá, že pro nevděčného služebníka už neexistuje druhá šance dostat se z vězení ven. Naštěstí je však každé neodpuštění vězením s klíčem uvnitř. Skutečně – to já mám klíč od vězení ve svých rukou. Budu tam sedět jen tak dlouho, dokud bude trvat mé „nechci“ vůči mému bratru (srov. Mt 18,30).

### Jaké vězení?

Pořád tu strašíme nějakým vězením. Co se tím však myslí?

Vězení mohou být velmi různá. V jednom může být poměrně snesitelně, mohu se tam dívat na televizi, číst knihy a procházet se občas venku na dvoře, zatímco jinde je jen hlad, zima a tma. Člověk leží zbitý na zemi nebo dokonce s nohama v kládě jako třeba apoštol Pavel ve Filipech.

Podmínky jsou velmi různé, přesto mají všechna vězení jeden společný jmenovatel: *Člověk se nemůže hnout z místa*. Podstatou utrpení je nesvoboda, život ve tmě.

Je jasné, že kvůli každé manželské hádce či projevu nesnášenlivosti neskončíme za skutečnými mřížemi. Existuje však i vězení duchovní, stav duše, která žije v neodpuštění:

„Seděli v temnotách šeré smrti, v železných poutech a ponížení, protože se vzepřeli tomu, co řekl Bůh...“ (Žl 107,10).

„Kdo nenávidí svého bratra, je ve tmě...“ (1 Jan 2,11).

A tohle duchovní vězení může být velmi krušné, velmi zatuchlé a velmi temné. Vždycky se také projeví na tváři člověka: